

I barnehage?

Hvert år begynner tusenvis av norske 1-åringer i barnehage. Om dette er godt for barnets utvikling eller ikke er det mange meninger om. Siri lurte på om hun sviktet datteren hvis hun sendte henne i barnehage?

Pasient Jeg hadde så vidt begynt å studere før Maria meldte sin ankomst. Under graviditeten var jeg fast bestemt på at jeg ville gjenoppta studiene etter ett år hjemme. Nå er jeg blitt mindre sikker på dette. Tror du 1- åringer føler seg trygge i barnehagen? Kan det bli for overveldende for disse små med alt det nye? Vil hun bli redd og utrygg av det?

Lege Dette er det ikke enkelt å svare på, men hvordan har Maria reagert når andre enn deg har passet på henne?

Pasient Mannen min hadde pappapermisjon. Før den begynte søkte alltid Maria til meg når hun ble redd eller lei seg, men etter hvert gikk hun til pappaen også.

Lege Så bra. Hensikten med tilknytning er å oppnå trygghet og beskyttelse. Dette kommer spesielt til uttrykk når barnet er redd, eller det trenger trøst.

Pasient Jeg var litt engstelig for hvordan jeg ville fungere som mor, men da Maria kom syntes både mannen min og jeg at det var lett og naturlig å ta vare på henne.

Lege Flott! ##1##Fra naturens side er barn født med en væremåte som utløser foreldrenes

omsorg. Gråt, smil og blikkontakt er eksempler på dette.## Etter hvert strekker barnet armene ut mot mor eller far eller det oppsøker dem når det ønsker en trygg favn.

Pasient De første seks månedene fullammet jeg Maria. Det var kanskje derfor hun ble sterkest knyttet til meg?

Lege Mating og fysisk stell av barnet er ikke tilstrekkelig for at skal knytte seg til et menneske. Den som reagerer raskt på barnets mange ulike signaler blir hovedtilknytningspersonen.

##position##

Pasient Barndomsvenninnen min var utsatt for alvorlig omsorgssvikt, men ingen av naboene skjønnte det før det hadde gått lang tid. Hun virket alltid smilende og munter. Finnes det psykologiske metoder som kan avdekke hvordan barnet egentlig har det med foreldrene sine?

Lege Ja, en test kjent som "fremmed rom" er mye brukt for å måle kvaliteten på tilknytning. Den kartlegger hvordan barnet reagerer på avskjed og gjenforening. Testen er beregnet på barn mellom et og tre år.

Pasient Så interessant. Hvordan foregår den?

Lege Først vises moren og barnet inn på et lekerom. Moren setter seg ned i en stol, mens barnet utforsker lekene. Etter tre minutter banker det på døren, og en fremmed dame kommer inn. Hun prater først litt med moren og deretter kort med barnet. Så sier moren farvel til barnet på vanlig måte. Det blir værende i rommet med den fremmede i tre minutter. Så kommer moren tilbake og hilser på barnet og trøster det hvis det er nødvendig. Den fremmede går da ut. Etter ytterligere tre minutter forlater moren rommet og barnet er alene i cirka tre minutter. Så kommer den fremmede damen inn og tilbyr seg å trøste barnet. Tre minutter senere kommer moren tilbake igjen, og den fremmede går ut. Under hele testen blir barnets adferd observert gjennom speilbelagt vindu. Mange forskere har anvendt metoden, og man har etter hvert fått lang erfaring med typiske væremåter ved trygg og utrygg tilknytning.

Pasient Ja, fortell! Utbrøt Siri. Hvordan oppfører de trygge barna seg?

Lege De undersøker vanligvis omgivelsene aktivt når de er sammen med moren og blir urolige når hun forlater rommet. Når hun kommer tilbake søker de fysisk kontakt med henne og lar seg lett trøste.

Pasient Det kjenner jeg heldigvis igjen hos Maria, sa Siri og lyste opp. Men hvordan oppfører de utrygge barna seg?

Lege Utrygg tilknytning kan vise seg på forskjellige måter. Barnet utforsker gjerne omgivelsene lite når mor er tilstede og blir svært urolige når hun går ut. Noen søker ikke trøst eller kos når hun kommer tilbake.

Pasient Det høres trist ut, stakkars små, sa Siri og ristet på hodet. Viser utryggheten seg også på andre måter? Kan barnet for eksempel bli sint på moren når hun kommer tilbake?

Lege Ja, en gruppe utrygge barn søker mot moren før hun går ut, men når hun kommer tilbake reagerer de med avvisning. De angriper henne, slår og sparker. Selv om moren løfter barnet opp og holder det inntil seg, slutter det ikke å gråte. Et utrygt barn kan også virke innesluttet og nedtrykt. Når moren ser på barnet, så ser det bort.

Pasient Hva skal til for at barn skal stole på og knytte seg til mor eller far?

Lege Deres evne til å tilpasse seg barnets behov er avgjørende. Barn som raskt føler seg ivaretatt blir trygge. Hvis barnet blir oversett eller behovene feiltolket, blir tilknytningen svekket. Eksempler på dette er et barn som får mat når det ikke er sultent, blir herjet med når det er engstelig eller roet det når det vil leke.

Pasient Men det er ikke alltid lett å forstå hvordan barn har det. Barndomsvenninnen min smilte og var munter til tross for at moren lå mye til sengs i pillerus. Hvordan kunne man ha oppdaget det med "fremmed rom" testen?

Lege Man måtte ha sett bak hennes tilsynelatende tilfredse væremåte. Et barn kan velge å spille glad. Det kan tenke "Når jeg er sint, trist eller vanskelig, blir jeg avvist av mamma. For å beholde henne, må jeg være på en måte som hun liker." Dessverre er det som regel vanskelig for andre å oppdage og forstå dette samspillet.

Pasient Ja, det virker innfløkt. Hvordan klarer barnet å undertrykke følelsene sine slik? Er ikke barn av natur spontane?

Lege Et spedbarn tilpasser sin væremåte lite. Det gir usensurert uttrykk for følelsene uavhengig av hva det oppfatter som morens beste. Når de intellektuelle ferdighetene blir mer utviklet, endrer barnet adferden. Et barn som ikke forventer at moren vil forstå det, kan etter hvert slutte å vise sine følelser for å slippe avvisningen og skåne moren. I "fremmed rom testen" har man sett at barn kan gråte og være fortvilet når moren er ute av rommet, men når hun kommer tilbake henter det leker til henne og gjør ting det vet moren liker.

Pasient Kanskje det var det barnedomsvenninnen min gjorde" sa Siri og så bekymret ut. "Et smilende barn er ikke alltid trygt og lykkelig altså..."

Lege Nei, ikke alltid. Noen ganger er smilet og sjarmen en overlevelsesstrategi som innebærer at barnet egentlig tar vare på den voksnes følelser.

Pasient Det høres ut som en altfor stor oppgave for et lite barn.

Siri ble stille en stund. Så spurte hun:

Pasient Hvis det er slik at den tidlige tilknytningen danner grunnlag for alle senere forhold til mennesker, synes du det er forsvarlig å sende et-åringer i barnehage?

Lege Det avgjørende ser ut til å være kvaliteten på den omsorgen som skal erstatte mor eller far og i hvilken grad foreldrene kan tilpasse seg barnets behov. Mange arbeidsplasser her til lands er fleksible og har forståelse for fravær fra jobben når barnet er sykt eller at man kommer

noe senere på jobb på grunn av barnehagen også videre. Det er også viktig for barnet at foreldrene har god kontakt med personalet i barnehagen og kjenner rutinene og hverdagen der.

Pasient Som student står jeg jo ganske fritt til å innrette meg etter Marias rytmer. Det må være en fordel" sa Siri optimistisk og smilte. "Kan vanskeligstilte barn blomstre opp i barnehage?"

Lege Ja – de kan vinne på å gå i barnehage, særlig intellektuelt. Og de aller fleste barn enten de har et godt hjem eller ikke har utbytte av å være sammen med jevnaldrende. Hvis foreldrenes livssituasjon blir bedre av at barna er i barnehage, kommer dette også barna til gode. Maria tjent med at du som mor er fornøyd. Noen småbarnsmødre blir stimulert av å jobbe eller studere. Andre blir utslitte og frustrert av det.

Pasient Takk for samtalen. Jeg tror jeg skal gå for å sende Maria i barnehage. Så får pappaen og jeg holde et godt øye med hvordan hun trives der.

Lege Ja, lykke til og husk at kvaliteten på omsorgen som du og pappaen gir Maria er viktigst for henne både på kort og lang sikt.

Samtalen ble utviklet i samarbeid med spesialist i klinisk psykologi Marianne Skar.